

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Verior sententia autoritate probatur. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

6. *tentiam allegabat ille Athanas. & Basilium, & Metho-
dium. Ex Latinis idipsum docuerunt Terrul.
lib. 2. contra Marc. cap. 8. vbi ait, ex materiali spiritu
Angelos constituisse. Cum vero lib. de carne Christi
cap. 6. inquit proprium esse Angelicę potestatis,
ex nulla materia corpus sibi fumere: intelligit ex
materia nostra visibili & crassa; proxime enim dixe-
rat: *Constat Angelos carnem non propriam gestasse, ve
puta naturę suę substantię spirituales, & si corporis alienius,
sui tamen generis.* Quibus verbis concedit, Angelos
præditos esse corpore, sed sui generis, hoc est
subtili admodum, & spirituali.*

Philos. Eandem sententiam tradit *Hilarius can. 5. in Martini*
Aug. 8. f. *thæum* cum ait, nihil creatum esse, quod in substantia
sua corporeum non sit. *Aug. 3. de Genes. ad lit. cap. 10.* Id videtur supponere. Sed aperte id sentit
Epist. 111. & 115. lib. 3. de Trinit. cap. 11. in Psal. 83. & 145. lib. 2. de Cius. Dei c. 23. & lib. 15. c. 23. Tamen si *Epist. 18.*
de anima rationali dicat, non esse corpoream, si
corpus intelligatur, quod locum occupat: esse tamen
corpoream, si corpus significet quamcumque
substantiam. Quare in *Embrida. s. 9.* propositæ difficultati,
Vtrum Angeli habeant corpora tractanda, Respondet;
*Quid enim opus est, vt hæc atque huiusmodi affirmant, vel negent, vel desinant cum discrimine, quæ sine
crimine nesciuntur? Quo loco non dubitavit Augustinus, an Angeli essent corporei, sed an eorum corpora possent tractari. Idem docuit Casianus cor. 7. cap. 13. Bernard. serm. 5. in Cantica, in eam sententiam inclinat, quamvis dubius ibi maneat: in lib. tamen 5. de considerat. corpus æthereum illis tribuit.*

Eam quoque opinionem sequuntur, quot-
quot affirmant Angelos cum mulieribus coisse,
& gentiſſe Gigantes. Ita ſenſerunt *Lactant.* lib. 2.
diuin. inſtitut. cap. 19. ſed 4. lib. c. 8. Angelos eo ap-
pellat ſpiritus, quod ſubtiliora corpora habeant.
Tertul. ſenſerunt *lib. de idololatria* cap. 9. & de velandis
Ambroſ. *Virginibus* cap. 7. & conſentire videtur *Ambroſ.* lib. 2.
Irenaeus cap. 4. Indicatur *Irenaeus* lib. 4. cap. 70.
quamuis lib. 3. cap. 33. plane doceat, Angelos ſine
carne eſſe. In eadem ſententia ſunt *Iſoſephus* in Apo-
Iuſtinus logia ad *Senatum Romanum* parum a principio, & in
Apologia ad *Antonium Pium* non longe a principio, *Cle-*
Clemens *Alexand.* 3. & 5. lib. *Stromat.* *Euseb.* *Cesar.* lib. 5. de
Euseb. Caf. *preparat. Euangel.* cap. 4. & *Metb.* in ſerm. de *Reſurrect.*
Method. Atque in hunc ſenſum interpretatur illud *Gene-*
Genef. 6. Videntes ſcilicet *filios hominum*, quod eſſent pul-
chre. Antiqua enim lectio, quam ipſi videntur le-
quuti, ſic vertebat; *Videntes autem Angelos Dei, filios*
hominum: Quam lectionem expreſſe habet *Euse-*
feb. *Ambroſ.* & *Auguſt.* lib. quaſt. ſuper *Geneſin.* quaſt. 3.
& 15. de *Ciuit.* cap. 23. Nec reſerre videtur, quod in
codicibus 70. quos nunc habemus non legitur:
Angeli Dei, ſed filij Dei. Nam *filios Dei* interpretari
poſſumus, Angelos Dei, ſecundum communem
etiam Scripturae phraſin. *Iob* enim cap. 2. *Angeli*
Dei, filij Dei non cupantur. Dicitur enim; *Cum*
quidam die veniſſent filij Dei, cap. 38. *Cum me lauda-*
rent aſtra matutina, & iubilarent omnes filij Dei. Sic
vertit vtrique *Hierony.* ex *Hebraeo.* 70. vero
transferunt, *Angeli Dei.* Quare immerito *Chryſoſt.*
homil. 22. in *Geneſ.* putauit, nuſquam in Scriptura
Angelos filios Dei nominari. Neque enim ob-
ſtat illud ad *Hebraeos* 2. *Qui dixit aliquando angelo-*
rum, filius meus es tu, ego hodie genui te. Loquitur enim
Paulus de filio per naturam & oſtendit, nuſquam

ARTIC. I.

Angelum fuisse hoc modo filium nuncupatum.
Hoc igitur testimonium Genes. 6. potest esse fun-
damentum huius opinionis. Deinde probatur et
Bernard. ferm. citat. quia intelligi non potest sub-
stantia aliqua loco corporeo moueri, nisi sit cor-
porea: sed Angelus loco & intervallo corporeo
mouetur; ergo est corporeus.

C A P V T III.

Verior sententia auctoritate probatur.

Opportuna sententia, quæ dicitur Angelos esse incorporeos, non solum probabilior, sed etiam inter Patres & Scholasticos magis communis, & ab Ecclesia quasi definita videtur. Ex scholasticis ita docuerunt omnes cum Magistro in distinctionibus 8. & S. Thomas. Caietan. & alij Thomistæ in hoc articulo ex Patribus vero Dionysius cap. 4. quæ est de divinis nominibus in principio Nazianzenus Orat. 34. quæ est de Theologice nomine, dubium manet, ita tunc legatur, vt qui tam facile examinauerunt, Athanasius de comuni essentia patris & filij circa finem, definiens Angelum, & in eaq. distinctione quasi 19. & 98. Nicolai, quod quasi dixit, Angeli essentiam viam fuisse à B. Virgine in salutatione : id enim intelligit de acie, & osculo mentis quo spiritus eiusdem videri potest luminis liquo deluper communicato. Idem docet Basilus in concione, Quod Deus non est autorem malorum, circa medium, ubi distinguit corporeum & ipsimale creaturam. Gregorius Nyssenus lib. de Orat. in illa vitæ præfatione voluntas tua, ante medium commentarij Cyrillicus lib. 4. in Ioan. cap. 10. & locis infra citandis, Theodor. in illud Zachar. 1. Vidi noctem, & in eiq. super Genesim cap. 1. Chrysostomus homil. 22. in Genesis in illa verba. Et nuncij Dei. Nicetas in Orat. 38. Nazianzus illa verba. Sanctum ianua Damasceni lib. 1. de fide cap. 17. & lib. cap. Cum vero ait, Angelus dicitur in corporeum respectu nostri, esse tamen corporeum & materiale comparatione Dei: non ideo id dicit, quia per se Angelum aliquam materiam constare; sed, vt ostendat spiritum illum multo esse inferiorē spiritui Deo: comparatione illius ne spiritus quidem videatur: alioquin non negasset Damasc. locis citatis, esse in loco corpore cum dimensionibus, locum habere, ipsum vere corporeum esse. Idem asserit Gregor. lib. 4. dialog. 6. 29. nec obstat, quod dicitur Gregor. lib. 2. moral. c. 2. post medium, atq. 3. Angelos locis circumscriptib. intelligit enim circumscripti non quantitate, sed loco particulari definiti; qualesque locus eriam est Damasc. locis citatis cap. 18. c. r. norauimus. Conuenit cum his omnibus Bernardus chart. de S. Victore lib. 3. de Trinit. c. 25. causaturus sequenti cap. afferemus. Demum alij confirmant ex 6. Synodo generalisatione 1. ubi dicuntur Angeli intellectuales & insubstiles; fierique appellat Cyrillus in Prefat. de operibus Cardinalis Gregorius inde tamen nihil probat posse. Nam qualiter, Angelos esse corporeos, dicuntur etiam esse insubstiles, quod subtiliora gradum corpora habeant & intellectualem, sicut est homo, qui ratione corpore constat. Vide utriusque hæc vertebra notata ab Ecclesia in Concilio Lateran. folio 112. collige & referatur in cap. Firmiter, de Sum. Trinit. & de fide Cathol. ubi dicitur, Deus virum, qui de nihilo constitutus erat naturam spiritualem, & corporealem angelicam recepit & mundauit. Vbi plane Angelicum, cui opponitur mundana, appellat spirituale, quod corporealem vero, que solo corpore constat, vocat mundanam; subdit statim, *Vnde bene loquitur apostolus.*

9. *minimem, ex spiritu & corpore constitutam.* Excusant nihilominus ab erroris nota oppositam sententiam Bart. Caranza in sum. Concil. & annot. ad 7. Synod. & Sixtus Senensis lib. 5. Biblioth. sancte annot. 2. quod ad huc dubia res videatur apud Patres & mens Concilij directè non fuerit, definire, quanam esset corporea creatura, quæ vero spiritalis: sed Deū initio temporis omnia condidisse; vtatur autem magis cōmuni modō loquendi, cum vnam creaturam ab alia distinguit.

Cæterum quamuis hoc verum sit, nullus sine temeritatis nota iam posset oppositam sententiam defendere. Accedit auctoritas Aristot. 12. Meta. c. 6. 7. & 8. qui ex professo probat, intelligentias esse ab omni materia, & magnitudine separatas.

CAPVT III.

Eadem opinio Scriptura, & ratione ostenditur.

Scriptura quoque hæc sententia confirmari potest. Primum quia nusquam Angelos corporeos appellat: contra vero frequenter spiritus significat rem incorpoream, Ioan. 4. Spiritus est Deus, & Act. 23. refert Lucas, fuisse hæcūm Saduceorum, non esse resurrectionem, neque Angelum, neque spiritum, id est, non esse rem aliquam incorpoream: ex quo inferebant; animam cum corpore interire. Et sane pro eodem reputat Lucas, negare spiritum atque negare Angelū: quamuis spiritus latius pateat, quam Angelus, quia animæ rationalis spiritus etiam est, Angelum vero in Scriptura allegari spiritum, ex multis patet: quidam probant ex illo Psal. 103. *Quis facit Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem ventem.* Sic enim interpretatur August. & Damasc. 2. de fid. cap. 3. Recentiores tamen cum Eugubino hoc modo, *Quis facit Angelos tuos veloces instar venti: & ministros tuos (eodem scilicet Angelos) ut fulgur,* ob eandem nimirum velocitatem: nam sicut non facit Angelos suos verum ignem, sed similitudine; sic non facit spiritus: quare spiritus eo loco non pro substantia separata à corpore, sed pro vento vlturpan, vt non dicatur eo loco Angeli spiritus, sed spiritui, id est, vento similes: sicut non dicitur ignis, sed ignis similitudo: alibi tamen in Scriptura Angeli boni aut mali dicuntur spiritus, ad Hebr. 1. *Omnes sunt administratorij spiritus in hereditatem misij,* Luc. 6. & alibi sæpe numero demones dicuntur immundi spiritus.

Ratione quoque hæc sententia suaderi potest. Omnia vero ea, quæ vtitur S. Tho. & late explicat Caietan. quæ congrue solum rem hanc ostendit, primo probatur ex summa motus velocitate, quæ dicuntur terram peragere & circuire, quæ non possent corpori conuenire. Secundò quia spiritus intrant in humana corpora & alia similia penetrant: corpus autem non potest corpore penetrari, dices intrare solum per poros: at hoc ridiculū est, tum quia non potuissent Angelus de cælo cadere, cum cæli poros non habeant: tum quia aut per vnum porum tantum ingrederetur idem Angelus, & ita esset minimæ quantitatis, atque adeo in genere corporis imperfectissimus, & minimæ efficacitatis aut per plures simul, & ita corpus Angelum in frustra diuideretur, vt partim per vnum porum, partim per alium ingrederetur: nam inter vnum porum, & alium est pars solida, quæ à corpore nequit penetrari. Tertiò probat Ricard. de S. Viç. nam si Angeli essent corporei, non posset

Vaxquez in 1. partem Tom. II.

legio eorū esse sine miraculo in vno corpore obfeso, vt narratur Luc. 8. legion. continet sex millia sexcenta sexaginta sex: at miraculū in hac concedere, vt corpora illa Angelorum se inuicem penetrarent, friuolum esset: ergo dicendum est, esse incorporeos: quoniam quantumuis eorum corpora subtilia essent, interuallum & spatium debere occupare: quare deberent esse minima quædam corpora, vt in tam paruo corpore vnus hominis tot millia esse possent. Mitto alias rationes quæ minoris momenti sunt, vt quod indigerent cibo, si essent corporei, haberent organa ad operationes vitæ, fatigaretur in mouendo corpus cæleste. Respondere enim aliquis facile posset, huiusmodi corpora esse subtilia alterius rationis, quam animalium; & ideo nec indigere cibo, nec instrumenta habere ad operationes vitæ, nec labore aliquo fatigari.

CAPVT V.

Diluantur fundamenta prioris sententia.

Sperest, vt argumenta prioris opinionis refellamus. Et primum quidem fatemur, Patres pro eadem sententia allegatos ita aperte docuisse: excipio Ambros. quem aliqui hoc modo conantur explicare, vt solum senserit, gigantes genitos fuisse ab Angelis non propria virtute, sed aliunde delato virili semine, quod naturaliter fieri posse non dubito. At vero si hoc modo liceret Ambros. interpretari, alios quoque omnes eodem pacto exponere deberemus. Alia vero faciliori via ipsum excusare possumus, cum enim ille solum vtitur verbis Scripturæ secundum lectionem illam antiquam LXX. eodem modo ipse, atque Scriptura videretur locutus: Scriptura autem etiam secundum lectionem illam LXX. facilem habet sensum vt statim videbimus, quem ipse etiam Ambros. explicasse videtur, vt infra patebit. Citatur etiam pro prioris sententia idem Ambros. lib. 1. de Virginib. *Nec mirum si pro vobis Angeli militent, quæ Angelorum moribus militatis, meretur eorum præsidium castitas Virginalis, quorum vitant meretur: & quid pluribus exequar laudem castitatis, castitas enim Angelos fecit: qui enim eam seruauit, Angelus est: qui perdidit, diabolus.* Ibi tamen non loquitur de Angelo, & diabolo secundum naturam, sed secundum mores. Quare cum ait, esse Angelum, qui seruat castitatem, significat Angelo similem esse; contra vero qui eam non seruant, demoni assimilari; neque enim putauit Ambros. primum peccatum Angeli, quo factus est diabolus, fuisse libidine carnis; cum plane dicat in Psal. 118. & ser. 7. & Epist. 84. excidisse superbia.

Ad illud, quod adduximus ex 7. Synod. respon. deo, Ioannem illum cuius liber recitatus fuit, ita ea fuisse sententia: eam vero fuisse solum à tota Synodo receptam & approbatam, quatenus dicebat, Angelos posse depingi: tamen illius ratio id non probaret, vt latius ostendi in lib. 2. de adoratione, disput. 3. cap. 5. nec solum Sanctus ille eam rationem attulit, quia scilicet essent corporei, sed etiam, quia sub humana figura apparere dignati essent: quam diximus eo capite potissimum esse, ob quam etiam ipse Deus figurari potest. Vbi autem illam sententiam tradiderint Athanas. & Basiliius, quos pro se allegat ille Ioannes, ego hæcenus non inueni; quin imo pro opposita opinione ipsos iam allegauit.

Mm 3

Ad